

Pla nacional del llibre i la lectura

Sessió “Diversitat i accés a la lectura”

1 | Introducció

Context

El Govern de la Generalitat, a través del Departament de Cultura i en coordinació amb el Departament d'Educació i amb la col·laboració de representants i experts dels dos àmbits, ha iniciat un projecte que té com a objectiu identificar **propostes que ajudin a incrementar els índexs de lectura i l'hàbit lector**, especialment en català.

En aquest sentit, s'han generat diferents grups de treball tenint en compte una selecció d'àmbits d'actuació a partir dels quals s'identificaran oportunitats i **propostes d'actuació que han de configurar el Pla nacional del llibre i la lectura**.

Objectiu del document

Aquest document pretén ser **una eina de reflexió i inspiració** per als assistents de cadascuna de les trobades per tal que el debat que es generi sigui el més enriquidor possible i **inclogui una mirada cap a la transformació digital, la perspectiva de gènere, la diversitat i la sostenibilitat**. Aquest document no pretén ser un estudi de mercat ni un marc global de tendències del sector.

Per aconseguir-ho, es compartiran **tendències i casos de referència tant d'àmbit nacional com internacional, impulsades tant des del sector públic com des de la iniciativa privada per a cadascuna de les temàtiques**.

Lista de temàtiques:

1. Dades, recerca i informació

2. Els creadors

3. Diversitat i accés a la lectura

4. Reconeixement, revaloració i prestigi

5. La mediació lectora

6. La indústria

7. La promoció del llibre i la lectura

8. Visibilitat del llibre i de la lectura als mitjans de comunicació i les xarxes

9. Els lectors i l'accés inicial a la lectura

10. Els espais de lectura

2 | Reptes entorn de la diversitat i l'accés a la lectura

L'accés a la lectura és un dret, i per això és necessari **garantir que no hi hagi ningú que es quedi enrere en l'adquisició de l'hàbit lector i el gust per la lectura al llarg de la vida.**

Caldrà, doncs, **identificar-ne les dificultats d'accés, els programes i iniciatives existents**, i també les mancances per abordar de manera específica tots els aspectes que han de garantir l'accessibilitat a la lectura, la millora de l'hàbit lector i el gust per la lectura en tots els col·lectius socials i durant totes les etapes de la vida.

3 | Context i referències: què està succeint entorn de la diversitat i l'accés a la lectura?

A continuació es mostren 2 temàtiques per al debat i la reflexió:

1. Lectura i diversitat

Tothom pot llegir i aprendre a llegir, només cal trobar la manera adequada.

2. La digitalització com a recurs per donar cobertura a la diversitat

La digitalització és una nova porta d'entrada a la lectura per a col·lectius amb necessitats o contextos específics.

3 | Context i referències

Lectura i diversitat

El dret a llegir està implícit en la legislació internacional de drets humans i una de les seves dimensions és l'accessibilitat a la lectura per part de tots els col·lectius.

En aquest sentit, és important desenvolupar polítiques que permetin el mateix accés al patrimoni literari a totes les persones, i en particular a aquelles amb baixos ingressos, grups que parlen idiomes minoritaris, persones amb discapacitats.

Algunes dades:

- El percentatge de població immigrant a Catalunya se situa en el 16%. Font: [Idescat](#)
- El nombre de persones amb discapacitat a Catalunya és de 634.799 (el 8,2% de la població). Gairebé la meitat, un 46%, tenen discapacitat cognitiva. Font: [Dretssocials.gencat](#)
- El nombre de persones analfabetes a Catalunya és de 21.427 (0,3% de la població), i el nombre de persones amb educació primària incompleta és de 259.350 (3,3% de la població). Font: [Idescat](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

The Reading Agency, programes de lectura segons edats (I)

The Reading Agency és una organització benèfica anglesa que té com a objectiu **millorar l'habilitat i confiança lectora en públics de diferents edats i recursos**.

Dissenyen programes i iniciatives, conjuntament amb **agents del sector**, que s'ofereixen a través de **biblioteques públiques, presons, comunitats educatives i centres de salut**.

Entre aquests últims destaquem el programa Reading Ahead, orientat a adults, i Reading Friends, dirigit a persones grans.

Font: [Reading Agency](#)

Programa Reading Ahead

El programa està dissenyat per ajudar les persones a millorar les habilitats lectores i canviar la seva percepció de la lectura, obrir oportunitats i augmentar la seva confiança.

Es desafia els participants a **triar sis lectures d'una llista proposada per l'associació** en paper o digital (poden ser llibres, diaris, revistes, blogs, etc.), **puntuar-les i escriure'n l'opinió en un diari de lectura personal**.

S'ofereix a través de **biblioteques públiques, escoles d'adults, universitats i presons**. El 2018-2019 el programa va **arribar a més de 30.000 joves i adults**.

Font: [Reading Agency – Reading Ahead](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

The Reading Agency, *programes de lectura segons edats (II)*

Programa Reading Friends

Les investigacions mostren que llegir en grup pot ajudar les persones grans a construir xarxes socials i connectar-se amb els altres. L'evidència també mostra que la lectura té un impacte positiu en l'empatia, la funció cognitiva i el benestar, i pot reduir el risc de demència.

Reading Friends és un programa per a gent gran amb l'objectiu de **connectar jubilats amb altres persones perquè puguin establir converses mitjançant la lectura.**

Hi ha **sessions individuals** amb voluntaris que ajuden a millorar la lectura de persones grans amb dificultats per llegir i també grups que es troben regularment per llegir en veu alta i comentar les lectures.

Font: [Reading Agency – Reading Friends](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Ready Easy, grups d'aprenentatge de lectura que s'autogestionen

Al Regne Unit, Read Easy és l'única organització nacional que ofereix un programa d'aprenentatge de lectura per a adults a través de voluntaris.

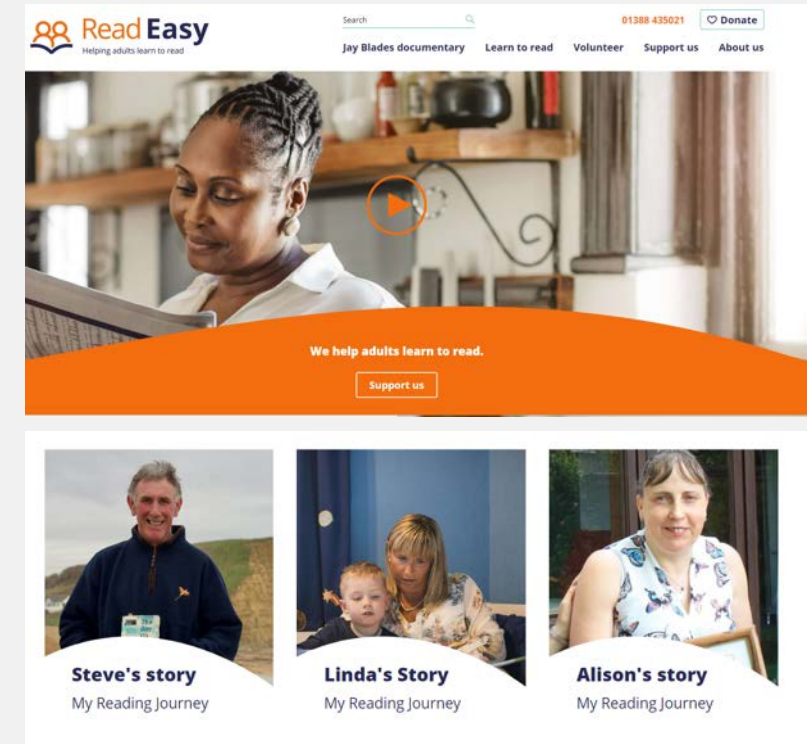
L'organització disposa de diversos grups locals, de manera que les persones que tenen interès a participar-hi poden trobar-ne algun a prop ràpidament. Cada grup té la seva pròpia estructura amb voluntaris i estudiants i es finança a través de donatius.

L'organització Ready Easy ajuda els voluntaris locals i ofereix supervisió, recursos, formació i assessorament.

Hi ha diferents tipus de sessions: **grupals o individuals. Les trobades són de 30 minuts, dues vegades a la setmana** i els assistents es poden trobar en algun espai públic o per videotrucades.

La metodologia utilitzada és la *Turning Pages*, publicada per l'organització benèfica Shannon Trust, i té una durada aproximada de 2 anys. Aquest temps es considera òptim perquè un adult sigui capaç de llegir amb fluïdesa.

Font: [Read Easy](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Ready Easy, o quan un personatge conegut aprèn a llegir als 51 anys i ho comparteix amb el món

Un presentador conegut al Regne Unit, Jay Blades, va manifestar que no sabia llegir prou bé i es va oferir a realitzar un nou [documental de la BBC](#) en què va compartir el repte d'aprendre a llegir com a adult.

Aquest viatge per aprendre a llegir el va realitzar amb el suport d'un voluntari de Read Easy.

La iniciativa va tenir una gran acollida:

- El fet de veure que hi havia una persona coneguda al Regne Unit que també es trobava en una situació similar va animar altres persones i els va fer pensar que mai és massa tard per començar a llegir. Centenars de persones en tot el país van contactar amb l'associació per buscar suport i aprendre a llegir.
- El documental va impulsar el voluntariat, ja que va despertar l'interès de moltes persones a ajudar altres ciutadans a aprendre a llegir.

Font: [Read Easy](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Tell me a story, foment de la lectura en immigrants involucrant-hi les famílies (I)

Suïssa, 2006 - El programa Tell me a story, fomentat per la UNESCO, ofereix cursos de narració de contes a famílies d'origen estranger per promoure el desenvolupament lingüístic i l'alfabetització dels nens d'entre dos i cinc anys. A més, el programa pretén implicar els pares en el suport per assolir reptes educatius dels fills.

Metodologia

Aquests cursos estan **impartits per persones que formen part del mateix col·lectiu immigrant, es realitzen en la llengua materna de les famílies i s'adapten a la metodologia a cada cultura.** En les sessions hi participen tant els pares com els fills, de manera que així poden traslladar la pràctica a les llars, visitar llibreries en altres moments i fomentar l'interès per la lectura també en adults.

Els cursos consten d'entre vuit i dotze classes de **90 minuts**, que es fan **setmanalment o quinzenalment** en **centres comunitaris, biblioteques o escoles.** En cada curs hi participen entre **vuit i dotze famílies.** La majoria de famílies assisteixen als grups amb regularitat.

Durant les classes, els **dinamitzadors expliquen i llegeixen contes i animen els pares a participar en jocs i activitats com ara el cant, les manualitats, els jocs de rol i la lectura individual.** També s'anima les famílies a escriure, dibuixar o explicar les seves pròpies històries.

Font: [UNESCO](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Tell me a story, foment de la lectura en immigrants involucrant-hi les famílies (II)

La figura del dinamitzador

Un component important del programa és el **dinamitzador**, el qual sempre és de la mateixa comunitat que els participants i adapta les sessions tenint en compte la cultura dels assistents. El dinamitzador ha de donar a conèixer als pares els recursos d'alfabetització de què disposen. Un altre objectiu és familiaritzar els pares amb les biblioteques per facilitar l'accés als llibres tant en la llengua materna com en alemany.

Promoció

Els dinamitzadors tenen un paper central en la inscripció de les famílies al programa, tant presencialment, mitjançant activitats de divulgació freqüents, com per telèfon. També es fa **promoció boca-orella**, divulgació entre amics i familiars, promoció a les llars d'infants i escoles, les classes d'idiomes i els serveis familiars.

Dades del 2014

Unes **1.500 famílies** van participar en **1.663 classes**, impartides en **17 idiomes** i dinamitzades per **130 professors**.

Font: [UNESCO](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Academy of Hope, com convertir una escola per a adults en un servei amb aspiracions (I)

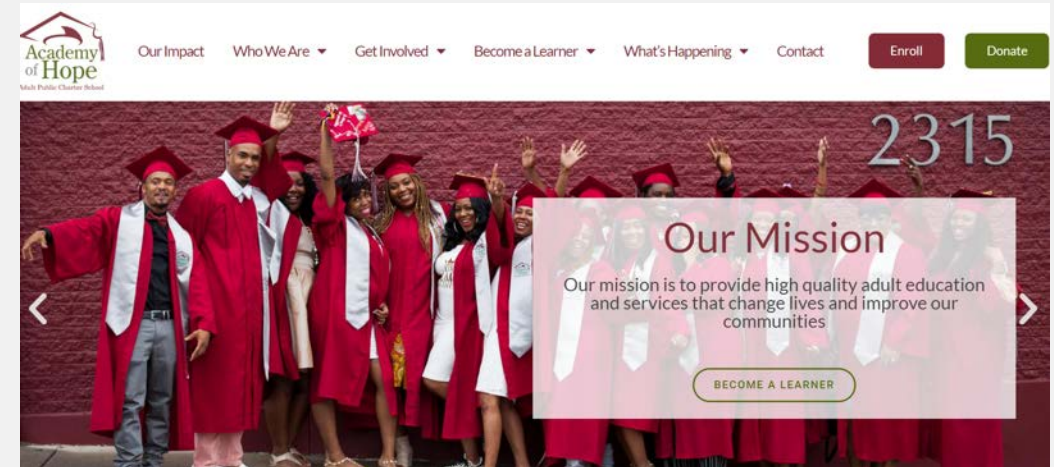
Per a una persona analfabeta les vies d'accés a la informació a través de les escoles d'adults sovint són poc accessibles i les explicacions del servei tenen un llenguatge massa acadèmic. A més, hi ha poca presència digital d'aquesta informació, per la qual cosa no només se'n dificulta l'accés, sinó que el fa poc atractiu, ja que fa la sensació que s'hi destinen pocs recursos.

Academy of Hope és una escola d'adults pública situada a Washington que ha trobat la manera de transmetre que aquest tipus de formació pot ser igual d'ambiciosa que uns estudis superiors.

Marca i relat

Han dissenyat una marca amb un nom propi, les explicacions dels seus serveis són clares, sintètiques i en un llenguatge entenedor per als interessats. També fan servir imatges per consultar el claustre o per destacar els testimonis d'altres graduats que ja han passat per l'escola.

Font: [Academy of Hope](https://www.academyofhope.org/)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Academy of Hope, com convertir una escola per a adults en un servei amb aspiracions (II)

Oferta

Cursos acadèmics bàsics: l'escola ofereix programes d'alfabetització bàsics en què ensenyen lectura, escriptura, matemàtiques i ciències de manera que l'adult pot obtenir un certificat similar al d'educació secundària.

Programes de treball: es tracta de cursos específics relacionats amb sectors concrets amb alta demanda al país, com, per exemple, el sector sanitari o tecnològic, i que poden ajudar els estudiants a accedir a una feina o a cursos de centres d'educació superior.

Indicadors

- **Augment dels ingressos:** el 50% dels graduats guanyen més de 30.000 dòlars anuals (en comparació amb el 10% abans d'entrar a l'acadèmia).
- **Formació superior:** el 60% dels graduats segueixen estudis superiors o formació professional.
- **Pares més preparats:** el 53% dels alumnes amb fills declaren que estan més implicats en l'educació dels seus fills.

Font: [Academy of Hope](#)

Academy of Hope by the numbers

8,000

Students with improved reading, writing, math, and computer skills

800

Graduates earned their high school diploma

300

Workforce certifications since transitioning to an adult public charter school

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Les Doigts Qui Rêvent, accés a la lectura per a nens amb discapacitat visual

Les Doigts Qui Rêvent és una editorial associativa creada el 1994 que respon a les necessitats d'accés a la lectura i la cultura de nens amb discapacitat visual mitjançant la creació de llibres tàctils il·lustrats i eines multisensorials de mediació cultural.

Disseny i producció de llibres il·lustrats tàctils

Tots els llibres que dissenyen i produeixen **poden ser llegits per tots els nens i nenes**, sense excloure'n cap. Les seves propostes neixen de tallers amb nens, feedback de famílies i instituts especialitzats.

Des de 1994, han produït més de 50.700 llibres tàctils il·lustrats, que suposen un catàleg de 300 títols en diferents idiomes.

Conscienciació sobre la discapacitat visual, edició adaptada i accessibilitat

L'editorial **també edita i difon treballs de recerca**, realitza **esdeveniments i genera testimonis** per fomentar el coneixement de la ceguesa i la discapacitat visual.

També **dissenya, produeix i difon eines multisensorials** per a la mediació cultural.

Formació i tallers per famílies i professionals

L'editorial **forma pares i professionals de l'educació per acompanyar l'infant amb discapacitat visual** en el seu procés d'aprenentatge de la lectura.

També ofereix recursos i recomanacions segons l'edat dels nens.

Font: [Les Doigts Qui Rêvent](http://www.lesdoigtsquiravent.com)

3 | Context i referències

La digitalització com a recurs per donar cobertura a la diversitat

L'aparició de plataformes digitals ha obert un nou paradigma i diversitat d'opinions en relació amb l'accés i noves formes de practicar la lectura. Com en tots els sectors, la tecnologia ha aportat beneficis i, al mateix temps, ha generat un impactat negatiu en certs aspectes. En aquest sentit, i tenint en compte que vivim en un context 100% digital, caldrà debatre sobre quines pràctiques són les més adequades.

Pros:

- **Immediatesa:** accés a un ampli catàleg literari sempre disponible i des de qualsevol lloc.
- **Cost:** diferència de preus entre exemplars físics i digitals, cosa que fa que els segons siguin més accessibles.
- **Familiaritat amb dispositius:** els nens i joves se senten atrets i més familiaritzats amb aquest tipus de dispositius (mòbils, tauletes i ordinadors). Hi ha [estudis](#) que demostren que els joves prefereixen llegir en digital.

Contres:

- **Pirateria:** increment de la pirateria i poca consciència de la societat de les seves conseqüències.
- **Poca interactivitat en infants:** aquest tipus de lectura no ajuda a formar un vincle entre adults i infants, els quals volen interactuar individualment amb el dispositiu.
- **Perjudicials per a la vista:** la lectura a través de dispositius pot incrementar patologies de cansament de la vista.

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Let's Read, plataforma inclusiva de llibres infantils a l'Índia

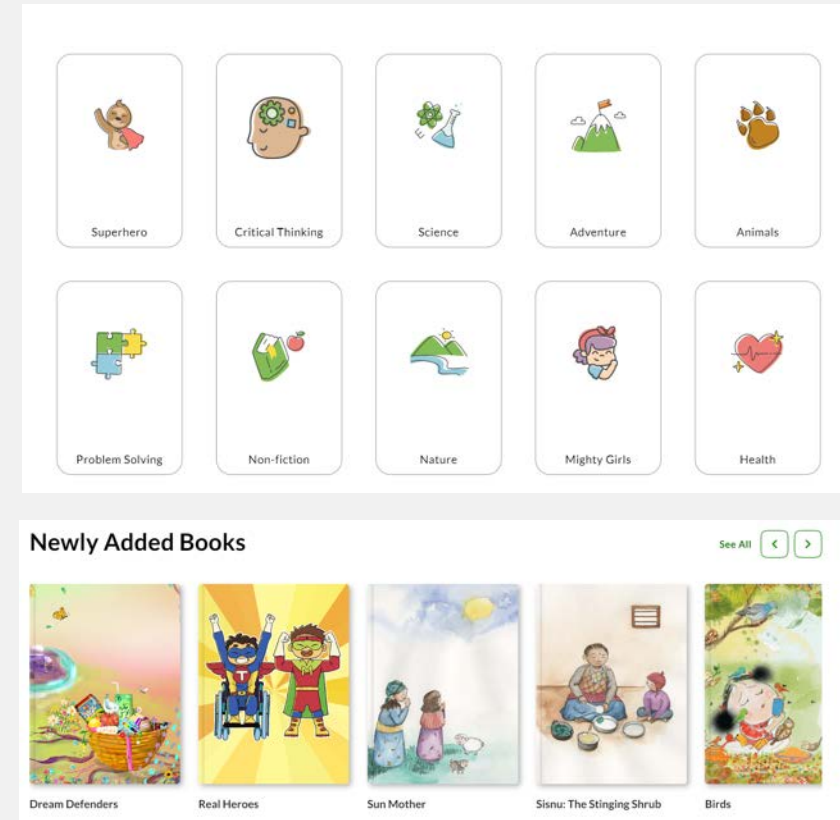
[All Children Reading](#) és una associació de l'Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional (USAID), World Vision, i el Govern australià que pretén avançar en la innovació i la investigació sobre com la tecnologia pot millorar els índexs d'alfabetització. A la seva plataforma s'hi poden trobar molts exemples de solucions arreu del món en què consideren que la tecnologia s'ha aplicat de forma adequada, entre les quals hi ha Let's Read.

Let's Read és una plataforma oberta de lectura creada per una fundació a l'Índia amb un catàleg de més de 8.700 llibres. Molts d'aquests llibres estan disponibles en les diverses llengües d'arreu del país. Les famílies poden trobar-hi el llibre més adequat entre un total de **15 categories, fer un filtratge per idioma, nivell de lectura i format (llibre digital o audiollibre).**

Un fet interessant és que en molts dels llibres hi ha **representades diferents discapacitats i cultures a través dels protagonistes.**

De nou, en un país on un elevat percentatge de la població no disposa de recursos suficients, la tecnologia pot ajudar a accedir a la lectura d'una forma legal i inclusiva.

Font: [Let's Read Asia](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

FunDza, plataforma oberta que apropa la lectura a joves africans

En zones com l'Àfrica subsahariana, deu milions de menors abandonen les aules d'educació primària sense assolir les competències bàsiques en lectoescriptura. Les dades d'una enquesta sobre lectura a Sud-àfrica, publicada pel South African Book Development Council (SABDC), revelen que **més de la meitat de les famílies no tenen cap llibre a casa.**

Iniciatives com **FunDza**, una plataforma digital oberta de lectura, pretenen canviar aquestes dades, reduir les barreres d'accés i **connectar els estudiants amb la lectura.**

Funcionament de la plataforma

L'ús de la plataforma, a la qual es pot accedir a través del **web o de la seva app**, és molt senzill, ja que inclou diferents **històries agrupades per temàtiques i dividides en capítols amb preguntes finals per avaluar la comprensió lectora.** Ofereix també **cursos perquè els joves ampliïn el vocabulari.**

Els joves poden convertir-se en escriptors i **enviar els seus propis textos.** D'aquesta manera, entrenen també la imaginació, desenvolupen el pensament crític i practiquen les habilitats lingüístiques mentre **augmenta la seva autoestima quan veuen les seves creacions publicades.**

Font: [FunDza](#)

3 | Context i referències: bones pràctiques per afavorir l'accés a la lectura

Reading Horizons Elevate, programa en línia per millorar la lectura en adults

Es tracta d'un **programa d'alfabetització en línia** que permet als adults aprendre a llegir o millorar la capacitat lectora de **forma individual, flexible i interactiva**.

Mitjançant un *software*, els estudiants **aprenen patrons, l'estructura de la llengua** anglesa i a transferir aquests patrons durant les lectures diàries (diaris, llibres, webs, televisió, etc.). Els estudiants poden fer servir traduccions en espanyol, xinès i japonès per millorar la comprensió dels textos.

Acostumen a ser cursos de 40-60 hores i el professor pot adaptar els continguts i tasques del programa segons el perfil de l'estudiant.

Font: [Reading Horizons](#)

Pla nacional del llibre i la lectura

Gràcies!